

**Результати
опитування внутрішніх стейкхолдерів
стосовно обізнаності складників академічної культури
та рівня її сформованості
в СумДПУ імені А.С. Макаренка
у 2025-2026 н.р.**

Опитування внутрішніх стейкхолдерів Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка стосовно академічної культури мало на меті виявити рівень обізнаності як студентів, так і науково-педагогічних працівників щодо складників академічної культури, а також рівня її сформованості в університеті та можливих дій стейкхолдерів у разі порушення її норм. Дане опитування проводилось у формі анонімного анкетування з 21 жовтня по 03 листопада 2025 року. Анкетування здійснювалось добровільно, анонімно, з використанням Google-форм; опитувальники містили 12 запитань для студентів та 13 для викладачів, більшість яких корелювалися між собою. Зміст анкет був затверджений 27.12.2023 р. наказом № 514.

Загалом в опитуванні взяли участь 279 респондентів, з них: 242 здобувача освіти та 37 науково-педагогічних працівників. У даному анкетуванні не взяли участь студенти 2-4 курсів ОР Бакалавр, 2 курсу ОР Магістр та викладачі природничо-географічного факультету відповідно до листа декана цього навчального структурного підрозділу від 21.10.2025 р. про відмову проходження опитування.

Перше питання анкети стосувалося обізнаності респондентів щодо складників академічної культури, перелік яких був наданий з надлишком. У таблиці наведено по сім найпопулярніших позицій, віднесених в кожній групі опитуваних до складу поняття академічна культура.

Таблиця 1.

Здобувачі освіти	Викладачі
– академічна порядність (80,8%)	– академічна порядність (94,6%)
– дотримання принципів академічної доброчесності (79,6%)	– дотримання принципів академічної доброчесності (86,5%)
– повага до інших, протилежних думок (76,3%)	– чесне проведення наукових досліджень (83,8%)
– справедливість (69%)	– повага до академічної свободи (78,4%)
– повага до академічної свободи (65,7%)	– повага до інших, протилежних думок (67,6%)
– толерантність (64%)	– науковий світогляд (67, 4%)
– чесне проведення наукових досліджень (61,2%)	– педагогічна культура (64.9%)

Як видно з переліченого, чотири позиції, а саме: академічна порядність, дотримання принципів академічної доброчесності, повага до інших,

протилежних думок та повага до академічної свободи є спільними для обох груп опитуваних.

На жаль корпоративна культура, що є складовою академічної культури на рівні з академічною доброчесністю, є такою лише для 27,7% опитаних студентів на відміну від 40,5% викладачів.

Усі три роки проведення опитування спостерігається стабільна згода між студентами й викладачами щодо важливості: дотримання принципів академічної доброчесності, поваги до інших, протилежних думок, академічної порядності (з 2024 року), поваги до академічної свободи (особливо у 2025–2026).

Слід зазначити, що дехто з респондентів, при чому в обох групах, до розглядуваних складників академічної культури віднесли риси особистості, що не є такими, зокрема:

- прагнення до самовдосконалення (45,9% – студентів та 51,4% викладачів);
- досконале володіння педагогічною технікою (26,7% – студентів та 64,9% викладачів);
- вільне висловлення думки (59,9% – студентів та 40,5% викладачів);
- особисту привабливість (10,2% – студентів та 16,2% викладачів).

Частка студентів, які включають академічну порядність до складників академічної культури, зросла з 2024 року (78,3%) до 2025 року (80,8%). У викладачів академічна порядність стабільно лідирує (94,6% у 2025–2026). Студенти частіше включають до переліку такі риси, як «вільне висловлення думки» та «толерантність», тоді як викладачі — «чесне проведення досліджень», «незалежність» і «педагогічну культуру». У 2025–2026 викладачі також акцентують на «науковому світогляді» (67,4%). Щороку частина респондентів (обох груп) помилково включає особистісні риси (самовдосконалення, привабливість) як складники академічної культури. Цей показник залишається стабільним, що свідчить про потребу в просвітницькій роботі.

У питанні № 2 пропонувалось обрати з поданих складників академічної культури ті, які є найважливішими для опитуваних. Частину відповідей наведено таблиці 2, де представлено по три найпопулярніші позиції як серед студентів, так і серед викладачів.

Таблиця 2.

Здобувачі освіти	Викладачі
– дотримання принципів академічної доброчесності (56,2%)	– академічна порядність (59,2%)
– академічна порядність (55,4%)	– дотримання принципів академічної доброчесності (43,2%)
– повага до інших, протилежних думок (32,2%)	– науковий світогляд (37,8%)

Слід зазначити, що 31,3% здобувачів освіти та 29,7% викладачів не визначилися з пріоритетністю складників та вважають, що всі вони однаково важливі.

Як для опитаних студентів так і для опитаних викладачів, збіги у відповідях на питання 1 та 2 щодо важливості складників академічної є у трьох зазначених позиціях: дотриманні принципів академічної доброчесності, академічної порядності та поваги до інших, протилежних думок, хоча для викладачів «повага до інших, протилежних думок» займає лише 5 позицію у відповіді на перше питання.

Проводячи порівняння з опитуваннями минулих років, можна зробити наступні висновки:

- усі три роки студенти й викладачі стабільно обирають як ключові цінності – академічну доброчесність, академічну порядність, повагу до інших думок;

- частка студентів, які обирають академічну порядність, зросла з 42,4% (2023) до 55,4% (2025);

- у викладачів академічна доброчесність поступово зменшує відрив, поступаючись місцем академічній порядності у 2025–2026;

- у 2025–2026 викладачі вперше включають «науковий світогляд» до трійки пріоритетів (37,8%), що свідчить про зростання уваги до філософських та методологічних основ академічної культури;

- частка респондентів, які вважають усі складники однаково важливими, залишається значною (від 10% до 34%), що може свідчити про комплексне розуміння теми.

Третє питання конкретизувало зміст поняття академічна порядність. У таблиці 3 наведено по 4 складники, що на думку респондентів обох груп, є найважливішими для зазначеного поняття.

Таблиця 3.

Здобувачі освіти	Викладачі
– чесність (89,3%);	– чесність (81,1%);
– повага (74,8%);	– відповідальність (81,1%);
– справедливість (74%);	– справедливість (62,2%);
– відповідальність (72,3%).	– повага (62,2%).

Отже, у відповідях на це питання думки обох груп були суголосними, про те відсотковий розподіл відрізняється, оскільки для студентів носіями академічної порядності є саме науково-педагогічні працівники, які безпосередньо оцінюють їх діяльність, то відповідно справедливість є важливою для цієї категорії опитуваних.

Протягом трьох років проведення опитування абсолютним лідером є чесність, бо в обох групах ця якість стабільно посідає перше місце, а 2025–2026 н.р. серед студентів вона досягає аж 89,3%. Пріоритетом же для викладачів є відповідальність: вона завжди входить до топ-2, іноді навіть випереджає чесність (2025–2026), студенти також визнають її важливою, але трохи нижче за справедливість і повагу. Справедливість є особливо важливою для студентів: у 2023–2024 н.р. вона на другому місці серед студентів, що логічно, адже викладачі є носіями влади в оцінюванні. Повага — стабільна, але менш пріоритетна для викладачів: у студентів її значення зростає (від 67,7% до

74,8%), тоді як у викладачів вона коливається (від 68,6% до 56%, потім знову до 62,2%).

У наступному питанні анкети запропоновано визначити, коли відбувається формування академічної культури серед здобувачів освіти. Розподіл найпопулярніших відповідей такий (таблиця 4):

Таблиця 4.

Здобувачі освіти	Викладачі
– як в навчальний, так і позанавчальний час (вплив студентської спільноти) (54,1%); – під час викладання всіх дисциплін (25,6%); – під час проведення наукових заходів (10,3%). – під час викладання окремих курсів (наприклад, методології наукового дослідження тощо) (9,5%).	– як в навчальний, так і позанавчальний час (вплив студентської спільноти) (45,9%); – під час викладання всіх дисциплін (32,4%); – під час проведення наукових заходів (8,1%); – під час викладання окремих курсів (наприклад, методології наукового дослідження тощо) (5,4%).

Слід зазначити, що у всіх роках і для обох груп найбільш популярною відповіддю є «як в навчальний, так і позанавчальний час», що свідчить про визнання ролі студентської спільноти, міжособистісної взаємодії та неформального навчання у формуванні академічної культури, оскільки цей показник стабільно високий серед студентів ($\approx 51 - 54\%$) і викладачів ($\approx 46 - 61\%$). Вибір варіанта «Під час викладання всіх дисциплін» постійно посідає друге місце, особливо серед викладачів ($\approx 31-32\%$), що свідчить про розуміння академічної культури як наскрізної теми, а не лише спеціалізованої. Також серед викладачів збільшився вибір з 2% (2023) до 8,1% (2025) варіанту «під час проведення наукових заходів. Відповіді щодо ролі «окремих курсів» (наприклад, методології дослідження) при формуванні академічної культури залишаються на рівні 5–11%, що свідчить про їхню обмежену роль у свідомості респондентів як інструментів у цьому процесі. Загальна ж структура відповідей змінюється незначно, що може свідчити про сталість уявлень про механізми формування академічної культури.

Однаковими були відповіді як студентів, так і викладачів щодо належного виконання викладачем своїх професійних обов'язків як прояву академічної культури (студенти 97,5%, викладачі – 97,5%). Процент респондентів, що позитивно відповіли на це питання залишається незмінним протягом останніх трьох років.

Наступна група питань (6, 7 для студентів та з 6 по 8 для викладачів) стосувалися рівня сформованості академічної культури в Університеті, а також порушень її принципів на різних рівнях.

Так, не відбувається порушення академічної культури на рівні викладач – студент для 91,9% опитаних викладачів, на рівні викладач – викладач цей показник складає 83,8% опитаних, на рівні викладач – адміністрація – 94,6%

респондентів.

У групі здобувачів освіти відповіді були наступні:

- 88% зазначили відсутність порушень на рівні викладач – студент;
- 88,8% – відсутність порушень на рівні студент-адміністрація.

Але при конкретизації з якими саме проявами утиску, неповаги в Університеті стикалися респонденти та фактів їх прояву – 89,1% викладачів та 97,5% студентів зазначили, що з такими не стикалися. Це дещо відрізняється від результатів попередніх питань, у сторону збільшення позитивних відповідей серед студентства. Також протягом трьох років більшість респондентів декларують відсутність порушень академічної культури на основних рівнях взаємодії. При чому найвищий рівень довіри — у взаємодії студент – адміністрація ($\approx 92\%$), що свідчить про стабільність управлінської комунікації.

У відкритих відповідях на це запитання викладачами як приклади порушення принципів академічної культури було зазначено наступне:

- адміністративний тиск, виділення серед інших тільки лояльних, не залучення до певних видів діяльності (наради з обраними), врахування тільки вигідних керівництву думок;
- прохання поставити незаслужено високі бали деяким студентам;
- з емітацією тиску (людина не виконує свої посадові обов'язки, але повідомляє, що на неї тиснуть);
- необґрунтовані звинувачення у непрофесіоналізмі, нав'язування власної думки, неповага до діяльності колег, ігнорування вимог.

У групі опитаних студентів на аналогічне питання наведено такі приклади:

- грубість, висміювання, підвищення тону, критика;
- іноді проявляється у зверхньому тоні або недотриманні етичних норм під час спілкування між студентами та викладачами;
- доволі часто доводиться стикатися з панібратством, недоречними жартами, несправедливою критикою, зумовленою настроєм викладача, та ігнорування деякими викладачами запитань студентів.

Слід зазначити, що у попередні роки відвертість респондентів була меншою: під час останнього опитування респонденти демонстрували більшу готовність називати конкретні приклади порушень, що може бути результатом довіри до опитування та загального зростання академічної зрілості.

На питання щодо обізнаності про дії у разі порушення принципів академічної культури 94,6% викладачів та 86,8% студентів відповіли ствердно. Решта викладачів (5,4%) та студентів (13,2%) на жаль не знають як діяти в таких випадках. Слід зазначити, що в анкеті містилася підказка діяльності – звернення до комісії з етики та академічної доброчесності.

Наступне питання стосувалося думки респондентів щодо впливу дистанційного навчання на формування академічної культури. Відповіді представлені в таблиці 5.

Таблиця 5.

	Здобувачі освіти	Викладачі
На Вашу думку, тривале дистанційне навчання погіршило ситуацію щодо формування академічної культури (зокрема дотримання принципів академічної доброчесності)?		
– Так	10,3%	16,2%
– Частково	57%	37,8% (52% у попередньому опитуванні)
– Ні	32,6%	45,9% (30% у попередньому опитуванні)

Порівняно з попереднім роком відповіді обох груп респондентів знаходяться у межах статистичної похибки, крім перерозподілу відсотків відповідей «частково» та «ні» у групі викладачів.

У всіх трьох опитуваннях більшість респондентів ($\approx 43 - 57\%$) вважають, що дистанційне навчання лише частково погіршило ситуацію з формуванням академічної культури: це свідчить про визнання змішаного впливу: з одного боку — зниження контролю, з іншого — адаптація до нових видів роботи. Але студенти демонструють більшу стабільність у відповідях, що може свідчити про звикання до дистанційного форми навчання.

У наступному питанні пропонувалось обрати і студентам і викладачам один найвагоміший чинник, що негативно впливає на формування академічної культури цілому. Результати виявились наступні – таблиця 6.

Таблиця 6.

	Здобувачі освіти	Викладачі
– необізнаність з принципами академічної доброчесності;	40,1%	43,2%
– недоброчесне виконання письмових робіт, проходження тестування, тощо;	36%	24%
– відсутність студентів на заняттях;	16,1%	18,9%
– швидкий доступ до кваліфікаційних робіт за схожою тематикою	6,6%	8,1%

Розподіл пріоритетності чинників виявився однаковим в обох групах, хоча в групі опитаних викладачів порівняно з попереднім роком збільшився відсоток тих, хто обрав «необізнаність з принципами академічної

добročесності» на 12%. Крім того, викладачі також серед зазначених чинників, що негативно впливають на формування академічної культури, у відкритих відповідях вказали:

- невихованість студентів;
- середня освіта, яка спрямована суто на відтворення матеріалу, списування.

Стосовно різних видів діяльності, які на думку респондентів, позитивно впливають на формування академічної культури в Університеті, обидві категорії опитуваних обрали такі – таблиця 7.

Таблиця 7.

	Здобувачі освіти	Викладачі
– постійні прояви взаємної поваги на різних рівнях, починаючи з дотримання культури трудової діяльності,	55,8%	51,4%
– проведення різноманітних наукових заходів із широким залученням студентства,	31,8%	40,5%
– проведення круглих столів, тематичних тижнів тощо	11,6%	8,1%

Як і попередньому питанні, розподіл пріоритетності видів діяльності виявився однаковим обох груп.

При порівнянні результатів відповідей на останнє питання протягом усього періоду опитування можна помітити, що:

- усі три роки респонденти обох груп найчастіше обирають «взаємну повагу на різних рівнях» як головний чинник формування академічної культури, хоча у викладачів цей показник у 2025–2026 н.р. дещо знизився (з 64% до 51,4%), що може свідчити про зростання уваги до інших форм активності;

- у 2025–2026 н.р. викладачі значно частіше, ніж у попередні роки, обирають «проведення наукових заходів із залученням студентства» (40,5% проти 26% у 2024–2025);

- упродовж трьох років структура відповідей залишається майже незмінною, що свідчить про сталість уявлень про ефективні освітні практики.

Після проведеного аналізу відповідей фахівців ЦЗЯВО рекомендують наступне:

- 1) адміністрації університету, директорам та деканам навчально-наукових інститутів/факультетів – забезпечити широке інформування внутрішніх стейкхолдерів про результати анкетування з академічної культури. Це сприятиме глибшому розумінню її складових, виявленню чинників, що негативно впливають на її розвиток, та вжиттю заходів для їх усунення;

- 2) завідувачам кафедр — включити до внутрішніх обговорень питання дотримання науково-педагогічними працівниками принципів чесності, порядності, справедливості, толерантності, взаємної поваги та довіри у процесі

виконання професійних обов'язків;

3) заступникам директорів/деканів з виховної роботи, кураторам студентських груп спільно зі студентським самоврядуванням – організовувати тематичні тижні, круглі столи та інші просвітницькі заходи для здобувачів освіти, присвячені складникам академічної культури та особливостям їх формування в закладі вищої освіти.

Начальник ЦЗЯВО

Оксана Одінцова

Фахівець ЦЗЯВО

Олена Мичкіна